

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Io. Francisci Leonis Eporediensis I. V. D. Episcopi Thelesini Thesaurus Fori Ecclesiastici

Leoni, Giovanni Francesco

Coloniae Agrippinae, 1682

De Dispensationibus. Cap. viii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10316

de except. in 6. Jas. post alios in l. placet, in prima lectura in fin. C. de sacrasanct. Eccl. & Gig. de pens. ead. q. ult. num. 9.

79 Et publice ꝑ excommunicatum, etiam quod non excipiat, iudex repellere debet, Abb. in eod. cap. exceptionem, num. 3, & Felin. in cap. intelleximus, num. 7. vers. quare ergo. de iud.

80 Decimò ꝑ exceptio defectus clericatus contra agentem ad solutionem pensionis opponi potest, quia si in litteris Apostolicis legatur reservatio facta clerico, tenetur reservatarius probare se esse clericum, non probato clericatu, pensio est nulla. Rebuff. in pract. benef. de form. lit.

cons. num. 22. part. 1. & Gig. de pens. q. 22. n. 8 etiam si pensio fuerit reservata equiti Hierosolymitano, aut alterius religionis, quia licet, dicti equites sint religiosi, & tria vota substantialia emittant, non sequitur, religiosi ergo capaces, sed cum narrativa sit pars gratiæ, debet clericatus verificari, alià gratia redditur subreptitia, & nulla, Abb. in capitulo cum nostris num. 11. de concess. prebend. Felin. in cap. significantes, num. 3. de rescript. cum aliis supra numer. 17. allegat. aliarque exceptiones, quæ opponi possunt, habentur per Gig. in eod. tract. quest. ult.

DE DISPENSATIONIBVS.

Cap. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Dispensatio, quid sit.
- 2 Dispensationis tres sunt species, scilicet, debita, permessa, & prohibita.
- 3 Dispensare potest Papa in omni casu, & impedimento iure humano, vel positivo inducto, cum sit loco Petri, & Vicarius Christi.
- 4 Papa potest ex causa, sua constitutione, vel rescripto, jus divinum interpretari, vel limitare.
- 5 Dispensare potest solus Papa in pluribus casibus.
- 6 Papa solus in pluritate beneficiorum incompatibilium dispensat.
- 7 Papa solus dispensat ad plura beneficia ultra duo simplicia, etiam quantumcumque tenuis redditus.
- 8 Papa solus dispensat illegitimos ad plura beneficia, & ad sacros ordines.
- 9 Papa solus dispensat cum simoniacis, sive in ordine, sive in beneficio, quando scienter simoniam commisit, vel ratam habuit.
- 10 Simoniam committens in ordinum consecutionem, est eo ipso per decennium, sine ulla dispensationis spe, suspensus.
- 11 Dispensabat olim regulariter solus Papa cum eo, qui post excommunicationem celebravit, aut aliquem actum ordinis proprium egit, sive fuisset Episcopus,

- pus, five alius in ſacris conſtitutus.
- 12 Diſpenſare poteſt vigore concil. Trident. Ordinarius in occultis, cum eo, qui excommunicatus, celebravit.
- 13 Diſpenſat ſolus Papa ſuper aetatis defectu, pro conſecutione ordinum, vel dignitatum.
- 14 Papa ſolus eſt ſupra concilium, & ideo ſolus à decreto concilii diſpenſare poteſt.
- 15 Papa ſolus diſpenſat cum parochia, ut non teneatur, ſe ſacere infra annum ad ſacerdotium promoveri.
- 16 Papa ſolus diſpenſat, ut quis in abſentia poſſit ex cauſa percipere diſtributiones quotidianas, quantum ab intereſſentibus regulariter percipi debent.
- 17 Diſtributiones quotidianas, quando non amittat parochiali eccleſia deſeruiens.
- 18 Canonicus poenitentiarius, quando non amittat diſtributiones quotidianas.
- 19 Canonicus cum præbenda Theologiæ; ſi abſit, dum lectiones ſunt habendæ, præſens conſetur.
- 20 Lectiones habentes in ſcholis publice Theologiæ docentes, & in cathedralibus docentes, privilegio gaudeant, ut pro præſentibus habeantur.
- 21 Infirmi; etiam ita affecti ex propria culpa, quoad diſtributiones, habentur pro præſentibus.
- 22 Famulo agrotanti debentur à domino cibaria, & tenuis expenſa.
- 23 Clericus abſens pro urgente neceſſitate, vel evidente utilitate eccleſiæ, diſtributiones quotidianas non amittit.
- 24 Abſentia à reſidentia propter peſtem non excuſat.
- 25 Clericus iniuſte carceratus, excommunicatus, &c. diſtributiones quotidianas non amittit.
- 26 Clericus juſte cenſuris eccleſiaſticis illaqueatus, vel carceratus, amittit diſtributiones quotidianas.
- 27 Diſpenſatio ab irregularitate proveniente ex homicidio ut quis poſſit ordinari, ſoli Papa eſt reſervata.
- 28 Diſpenſatio ab irregularitate proveniente ex dicto deducto ad forum contentioſum, Papa eſt reſervata.
- 29 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter alicujus membri mutilationem.
- 30 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter oculi carentiam.
- 31 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari ex defectu perfectæ lenitatis.
- 32 Papa ſolus diſpenſat cum leproſo, laboranti morbo caduco obſeſſo à damone, lunatico, & ſurioſo.
- 33 Leproſi, lymphatici, energumini ſurioſi, aut alio hujus generis morbo affecti, cum notabile ſcandalum ordinum uſui præbeant, ſunt irregulares.
- 34 Papa ſolus diſpenſat cum irregulari propter bigamiam, quo ad beneficia, & ordines ſacros.
- 35 Milites Sanctorum Mauricii, & Lazari ad ſecundas nuptias, à ſolo Papa poſſunt diſpenſari.
- 36 Diſpenſare non poteſt Episcopus cum biga-

- bigamo, ut minores ordines suscipere possit.
- 37 Papa solus dispensat, ut filius succedat immediatè in ecclesia paterna.
- 38 Papa solus dispensat cum illegitimis, criminosis, ac are alieno gravatis, ut ad religionem recipi possint.
- 39 Papa solus dispensat in gradibus consanguinitatis prohibitis, usque ad quartum gradum.
- 40 Papa solus dispensat in impedimento publica honestatis, quod primum gradum non excedit.
- 41 Papa solus dispensat in impedimento inducto propter affinitatem ex fornicatione contractam, quod impedit usque ad secundum gradum.
- 42 Papa solus dispensat in impedimento cognationis spiritualis, & inter quas personas contrahatur.
- 43 Episcopus quandoque in gradibus prohibitis, quatuor copulative causas concurrentibus, potest dispensare.
- 44 Dispensare non possunt contra concilium generale, Episcopi, nec Legati.
- 45 Dispensatio matrimonialis, non est valida, si tantum remotior gradus exprimitur.
- 46 Dispensatis, an iis suffragetur, qui habentes impedimentum, propter quod matrimonium contrahere non valent, post expeditam, & datam supplicationem se carnaliter cognoscunt.
- 47 Mandatum de dispensando non habet vim dispensationis.
- 48 Carnaliter se cognoscentes post datam supplicationem, & ante dispensationis executionem incestum committunt.
- 49 Episcopus absolvit ab incestu, sed non revalidat dispensationes.
- 50 Copula carnalis secuta ante presentationem dispensationis an Episcopus possit dispensationem executioni demandare, & quomodo.
- 51 Dispensare potest solus Papa à quinque votis solemnibus, & alijs pluribus.
- 52 Dispensare potest Papa à voto solenni per sacri Ordinis susceptionem emisso, & per solemnem professionem factam.
- 53 Episcopus, quibus casibus super irregularitatibus possit dispensare.
- 54 Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad minores ordines, & unum simplex beneficium.
- 55 Dispensare potest Episcopus auctoritate ordinaria ad duo beneficia.
- 56 Dispensare potest Episcopus super denunciationibus matrimonialibus.
- 57 Dispensare possunt Episcopi ab omnibus votis Papa specialiter non reservatis.
- 58 Quibus casibus potest quis statuere, & punire, in eisdemmet potest etiam dispensare.
- 59 Episcopi possunt dispensare in omnibus casibus non prohibitis à papa, sibi specialiter reservando.
- 60 Dispensare possunt prelati inferiores in pluribus casibus.
- 61 Legati à latere, nuncij, & alij, quibus per delegationem conceditur facultas dispensandi non possunt fines delegationis excedere.
- 62 Dispensationis effectus sunt quatuor.

NISI rigor diſciplinæ quandoq; relaxetur, ex diſpenſatione miſericordiæ in nervum facile poſſet erumpi, multorum ideo crimina ſunt damnabilia, quæ tamen Eccleſia tolerat pro tempore, pro perſona, intuitu pietatis, vel neceſſitatis, ſive utilitatis, & pro eventu rei, ut in cap. requiritis, §. niſi rigor. 1. q. 7.

Unde cum ſupra viſum fuerit, quomodo beneficia conferantur, & penſiones ſerventur, in quibus pluries diſpenſationes requiruntur, in hoc capitulo de diſpenſatione, quid ſit, quot ſint ſpecies diſpenſationum, quis poſſit diſpenſare, qualiter ſit diſpenſatio faciendæ, & qui ſit effectus diſpenſationis breviter ſum verba facturus.

1 Primò diſpenſatio eſt rigoris juris per eum, ad quem ſpectat, miſericors canonice facta relaxatio, ut d. §. niſi rigor. ubi etiam gloſſ. in verb. ut plerisque, & cap. ſeq. Abb. in cap. at ſi clerici, §. in adulteris, num. 12. de jud. & Hoſt. in ſum. numer. 1.

2 Species autem ¶ diſpenſationum ſunt tres, quarum una eſt debita, alia prohibita, & alia permiſſa, gloſſ. in cap. ut conſtitueretur, in verb. detrahendum. 50. diſt. debita eſt cauſa neceſſitatis, permiſſa, utilitatis, ut in cap. & ſi illa. junct. gloſſ. in verb. vel temporum. 1. q. 7. prohibita eſt, ubicunq; decoloratur ſtatus Eccleſiæ, quo caſu diſpenſari non poſſeſt, ut contra Evangelium, vel præceptum Apoſtoli. cap. ſunt, qui dicunt, circ. princ. 27. q. 2. & gloſſ. in d. §. niſi rigor. in verb. ut plerique & eſt debita diſpenſatio, ubicunq; perſona, res, locus, & cauſa exigit, cap. 1. & per tot. 29. diſt. & gloſſ. in cap. domino

ſancto, in verb. neceſſe ſit. 50. diſt. permiſſa, ea eſt, quæ rationabiliter, & non neceſſarid ſit, ut, quando ſit propter prærogativam meritum, quam ſolus Pric cepſ in genere quiſque ſuo in duplicibus exercet, & Epicoſopus in ſimplicib. Hoſt. in ſum. de ſil. preb. circ. ſin. verſ. alia rationabilis, & in quibus Papa, in quibus verò Epicoſopus poſſit diſpenſare, infra patebit.

Papa ¶ in omni caſu, & impedimento à jurè humano, ſive poſitivo inducto diſpenſare poſſeſt, quia eſt loco Petri, & quoniam vetus, 24. q. 1. & Vicarius Jeſu Chriſti, cap. 1. 2. & 4. de tranſlat. Epicoſo.

4 Et poſſeſt etiam ¶ ex cauſa, ſua conſtitutione, vel reſcripto, jus divinum interpretari, & limitare, licet in totum tollere non poſſit, quia eſt immutabile, clem. ne romani, in princ. de elect. Innoc. in cap. 2. in ſin. de bigam. & Feli. poſt alios, quos citat. in cap. qua in eccleſiarum, num. 19. de conſtit. & in pluribus ¶ ſolus Papa poſſeſt diſpenſare.

6 Primò ¶ in pluritate Epicoſopatuum, aut quorumcunq; aliorum beneficiorum curam animarum habentium, aut aliàs perſonalem reſidentiam requirentium, quæ ſunt incompatibilia, ut cap. ſanctorum, 70. diſt. cap. de multa. de præbend. cap. ordinarii, de off. ord. in 6. cap. execrabilis, §. quia verò, in extravag. com. & Concil. Trid. cap. 2. 4. & 5. ſeſſ. 7. de reform.

Secundò ¶ ad plura beneficia, quàm duo ſimplicia, etiam quantuncumque tenuis redditus, ſolus Papa diſpenſare poſſeſt. conc. Tridentin. cap. 17. de reform. ſeſſ. 24. & ita fuit à ſacr. congrega-
tione

tionem Cardinalium decisum, ut in de-
cis. sub. num. recollectis mihi, 97. & me-
liu. 862.

8 Tertiò ¶ illegitimos ad ordines sa-
cros, pensiones, Episcopatus, parochia-
les, canonicatus, & alia quæcunque
beneficia; non tamen, quo ad unum
simplex, & ordines minores, pro qui-
bus potest Ordinarius dispensare, solus
Papa dispensare potest, cap. cum vintor-
nien. ext. de elect. & cap. 1. & 2. de sl.
presb. in 6.

9 Quarto ¶ solus Papa dispensat cum si-
moniacis in simonia scienter commissa,
vel ratam habente, siue sit in ordine, siue
in beneficio, cap. erga simoniacos, 1. quest.
1. & quicumque detestabile crimen si-
moniacæ pravitatis commissa convic-
tus fuerit ¶ in consequendis ordinibus
eo ipso ab illorum executione per de-
cennium sine spe dispensationis est su-
spensus, ultra alias pœnas, quas incurrit,
de quibus per Pium V. in Bull. c.
5. 9. & ut simoniacè.

11 Quintò ¶ regulariter solus Papa di-
spensabat cum eo, qui post excommuni-
cationem, siue Episcopus, siue presbyter,
aut diaconus foret, præsumpsisset facere
oblationem, vel matutinum, aut ve-
spertinum sacrificium, quasi in officio
suo veller agere, sicut prius, capit. si
quis Episcopus damnatur, juncta gloss.
in ver. alia. & cap. seq. 11. q. 3.

12 Sed hodie ¶ ex sacri concilii Triden-
tini dispositione, etiam Ordinarius pot-
est, ut infra demonstrabitur, dummodo
casus sit occultus, ut cap. 6. de reform.
sess. 24.

13 Sextò ¶ super defectu ætatis ad obti-
nendum dignitates, beneficia, & suscipi-

endum ordines, cap. nemo deinceps, de o-
lect. in 6. quæ ætas est etiam præfinita à
sacro concilio Tridentino, ut in cap. 12.
de reform. sess. 24. cap. 6. & cap. 12. de re-
form. sess. 23. & cum ¶ Papa solus sit su-
pra concilium, soli Papæ est talis dispen-
satio reservata.

Septimò ¶ Papa solus dispensare pot-
est, ut qui regimen parochialis ecclesiæ
suscepit, intra annum à sibi commissi re-
giminis tempore numerandum, non se-
faciat ad sacerdotium promoveri, cap.
licet canon. cum sequenti eodem titul.
in 6.

16 Octavò ¶ solus Papa dispensat, ut quis
in absentia ex causa percipiat distributio-
nes quotidianas, quæ alias regulariter
canonicis, & aliis beneficiatis, & cleri-
cis ecclesiarum, qui officiis in ipsis inter-
sunt, non autem absentibus sunt distri-
busndæ, cap. unic. de cler. non resid. in 6.
& concil. Tridentin. d. cap. 12. de re-
form. sess. 24.

17 Quæ regula primò limitatur, ut ¶ non
habeat locum, ubi dignitatibus in ec-
clesiis cathedralibus, vel collegiatis, de
jure, vel de consuetudine, jurisdictio,
administratio, vel officium non compe-
tat, sed extra civitatem in diocesi cura
animarum immineat, cui is, qui digni-
tatem obtinet, incumbere voluerit,
quia tunc pro tempore, quo in cura
ecclesia resederit, ac ministraverit,
tanquam præfens in ecclesiis cathedra-
libus, & collegiatis, ac divinis interes-
sens est habendus: concil. Tridentin.
cap. 3. vers. quòd, si alicui, de reform.
sess. 22.

Limitatur secundò, ut non procedat
in

in canonico penitentiario, qui, dum confessiones in ecclesia audit, interim præsens in choro, & processionibus, ac exequiis defunctorum, quæ eo tempore fiunt, habetur, & distributiones non amittit, *cap. 8. in fin. de reform. sess. 24.* & ita super eod. *cap.* fuit à sacra congregatione concilii decisum, *ut in decis. penult. super eod. cap. facta.*

¹⁹ Tertiò limitatur † in canonicis præbendam theologalem habentibus, qui illis diebus, quibus habent lectiones, licet sint absentes pro præsentibus etiam, quo ad distributiones quotidianas, habentur, *concil. Tridentin. cap. 1. sess. 5. de refor. & congregatio concil. super cap. 8. sess. 24. decis. 2.* & licet *concil. Trid. in d. cap. 1.*

²⁰ Loquatur † de Lectoribus, dum publice Theologiam in scholis docent, tamen idem est iudicium de decentibus in cathedralibus; ut per eandem sacram congregationem fuit decisum, *in decisionibus sub numer. recollectis, decis. mihi 611.*

²¹ Quartò † limitatur in infirmis, qui morbo impediante, non possunt divinis officiis personaliter interesse, *ut cap. unic. de cler. non resid. in 6.* etiam si quis ex propria culpa fuerit vulneratus, aut in morbum gallicum, vel alium inciderit, quia, quamvis propria culpa esset impeditus, hoc tamen impedimentum, nec à jure, nec ab homine, sed ab ipso solo Deo illatum fuit & ita *cont. Philip. Prob. tenet Covar. in lib. 3. var. resolut. cap. 13. n. 2. vers. 7. quotidiana,* & in simili videtur

²² famulo † infirmo salarium esse præstandum, etiam eo tempore, quo est ægrotus, per *l. arboribus, §. de illo.* & ibi gloss. in

ver. ægrotante, ff. de usufruct. quæ tamen gloss. opinio, quo ad famulum ægrotantem, non est vera, sed solum tenetur dominus famulo ægrotanti cibaria, ac modicas, & tenues expensas subministrare, Bart. in l. si cum dotem, §. sin autem, ff. solut. matr. & in l. in rebus, ff. commod. Abb. in cap. 1. num. 7. de cler. & ægrot. & Covar. qui hanc opinionem veriorum, & communem esse testatur, in d. c. 13. vers. ex quibus.

²³ Quintò limitatur † in clerico absente propter urgentem necessitatem, vel evidentem ecclesiæ utilitatem, *cap. ex parte, il 2. de cler. non resid. cap. unic. eod. tit. in 6. Covar. eod. num. 8. vers. 8. non tantum: & alix absentis causæ non excusant, † nec absentia à civitate causa pestis excusat, ut expresse tenet Rip. in tract. de pest. 2. par. num. 149. quem sequitur Covar. d. n. 8. vers. 9. hinc.*

²⁴ Sextò limitatur, † non habere locum, nec procedere in clerico in iuste carceralo, excommunicato, suspenso, vel in exilium etiam in iuste condemnato, *c. super causa, & ibi gloss. 2. quest. 5. Cald. in cons. 17. de prob. Felin. in cap. apostolica, num. 12. de excep. Covar. post alios, quæ citat. eod. num. 8. vers. 11. & 12. sed † iuste excommunicatus, carceratus, aut arrestatus distributiones quotidianas amittit, quæ ei iustissime ob ejus culpam denegantur, glossa in l. inter quos, §. damni, ff. de damno infect. & Covar. d. cap. 13. n. 8. vers. 12. quia tunc sua culpa non residet, & propterea damnum patitur, quo casu intrat regula, ut damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, & non aliis imputare, *cap. damnum, de reg. jur. in 6. & l. quod quis, ff. eod. tit.**

Nonò

- 27 Nono † solus Papa dispensat ab irregularitate ex homicidio etiam casuali, & occulto proveniente, ut quis ad sacros ordines promoveri, & ecclesiastica beneficia obtinere possit, concil. Trident. c. 7. de re-
form. sess. 14.
- 28 Duodecimò † ab irregularitatibus ex delicto ad forum contentiosum deductis, provenientes, solus Papa potest dispensare. concil. Trident. in cap. 6. de reform. sess. 24.
- 29 Undecimò † irregularis propter membra alicujus mutilationem dispensari non potest, nisi à Papa, quia quo ad irregularitatem mutilatio homicidio comparatur, glos. in clem. in ver. mutilat. de homicid.
- 30 Duodecimò † qui caret oculo est irregularis, ita quòd ad Sacerdotium promoveri non potest sine Sedis Apostolicæ dispensatione, cap. si evangelica, 55. dist.
- 31 Decimotertio † Papa solus dispensat ab irregularitate, quæ contrahitur ex defectu perfectæ lenitatis, dictando sententiam continentem pœnam sanguinis, qua sequitur mors, vel mutilatio, aut illius executioni auctoritative interessendo, c. sententiam sanguinis, ubi Abb. numer. 1. & 11. & ibi Innoc. ne cleric. vel mon. & Navar. in cap. 27. de quart. spe. irregul. numer. 209. & 210. tom. 3.
- 32 Decimoquarto † leprosi, morbo caduco laborantes, ac à dæmone obsessi, etiam, si semel amentes, lunatici, imbecilles, deformes, futiosi, æquali etiam infirmitate corporis † oppressi, quæ notabile scandalum usui ordinum præbeat, sunt irregulares, & à Papa sole possunt dispensari, cap. maritum, 33. dist. cap. percussio, 7. qu. 1. cap.
- derektoribus, & c. ex parte, de cler. agrot. Navar. in cap. 28. num. 202. & 203. & Graff. decis. aur. cap. 23. par. 1. lib. 4. numer. 29. & 47.
- 34 Decimoquintò † cum bigamo, qui per bigamiam irregularis efficitur, cap. debitum, & ibi glossa in verbo, sacramentum, de bigam. solus Papa dispensat ad beneficia, & ordines suscipiendos, etiam, † ut fratres milites SS. Mauritij, & Lazari, cum secunda conjugè, vel cum vidua, matrimonium contrahere possint, nam cum unica, & virgine tantum sine dispensatione Apostolica matrimonium contrahere valent, ut in privilegijs Greg. Papæ XIII. eidem ordini concessis, in vers. qui milites.
- 36 Quo † verò ad minores ordines, etiam Episcopum cum bigamo posse dispensare, tenet Sor. in 4. sentent. dist. 27. quest. 2. art. 3. & Graff. decis. aur. dicto cap. 23. nu. 38. & alij, quos hic recensere odiosum esset, quia contrarium est verius per text. in cap. unic. de bigam. in 6. ubi etiam doct. & concil. Trident. in cap. 17. in fin. sess. 23. & ita super eod. c. sequ. verbis fuit decisum nempe, an Episcopus sua auctoritate ordinaria potuerit cum suo subdito viro bigamo, qui alias cum duabus virginibus, & successivis temporibus, quæ modò defunctæ sunt, matrimonium legitimum contraxerat, & consummaverat dispensare, ut possit primam tonsuram, & beneficia simplicia accipere, neque eidem conferre, prout contulit. Et dato, quòd non potuerit, an aliquas, & quas censuras & pœnas incurrit, tam Episcopus, quàm qui fuit promotus: Sanctissimus D. N. Sixtus ex sententia congregationis respondit, quo ad primum non posse, quo ad secundum, significandum

N n Epi-

Episcopo ipsum esse suspensum in collatione ordinum, itemque promotum suspensum esse ab ordinum executione, beneficiumque amisisse, & fructus perceptos suos non fecisse.

37 Decimosexto † solus Papa dispensare potest, ut filius immediate in ecclesia paterna succedat, *cap. fin. de fil. presbyter.* & glossa. in dicto cap. si Evangelica, in fin. 55. dist.

38 Decimosextimo † solus Papa dispensare potest cum illegitimis, criminosis, & ex alieno gravatis, ut ad religionem admitti possint, à qua sub gravibus pœnis prohibentur per constitutionem Sixti V. quæ incipit, cum de omnibus, de anno. 1587. sexto kal. Decembris etiam, in ult. lib. Bul. ejusdem Sixti, & de qua per Graff. eod. cap. 7. n. 65. quæ tamen postea modificata fuit per Gregorium XIV. per constitutionem incipientem: circumspēta Romani, de anno 1591. idibus Martij editam.

39 Decimo octavo † in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, quæ extenduntur usque ad quartum gradum de jure canonico computan. solus Papa dispensare potest, non autem Episcopi, nec legati de latere in dictis gradibus possunt dispensare, *cap. non debet, de consanguinitate, & affinit.* Covar. de spons. 2. par. 1. cap. 6. §. 9. in fin. & conc. Trident. cap. 5. de refor. matr. 4. sess. 24.

Prohibitio enim copulæ conjugalis quartum consanguinitatis, & affinitatis gradum non excedit, ut dicto cap. non debet, unde puto errare eos, qui suis constitutionibus, decretis, aut alijs modis prohibent, ne in quarto, & quinto gradu sine Ordinarij licentia, aut declaratione matrimonia, quæ libera esse debent, contrahantur, quo-

niam hujusmodi impedimenta sunt contra expressum casum legis eod. cap. non debet, & cap. cum locum de spons. nec sub prætextu scandali vitandi, quia matrimonia in quibus nullum penitus est impedimentum consanguinitatis, aut affinitatis, ad evitandum scandalum, possunt impediri, cum propter scandalum quandoque aliquid omittatur, quod de jure esset faciendum, ut cap. 1. 91. dist. & in his terminis procedit glossa, quam sequitur Abb. in cap. super eo in verbo consuetudo, de cognat. spir. non autem, quod quintus gradus scandalum generet, & ad evitandum scandalum omni alio impedimento cessante debent Episcopi, ne matrimonia contrahantur, prohibere, ut post alios per ipsum citatos Felyn. in cap. nihil num. 1. de præscript.

40 Decimonono † in impedimento publicæ honestatis, quod primum gradum non excedit, & oritur ex sponsalibus validis contractis cum sponso prædefuncto, fratre illius, qui cum sponso, vel sponsa quondam fratris, vel sororis, vult matrimonium contrahere, *cap. ad audientiam, cap. sponsam, de sponsal. concil. Trident. cap. 3. de refor. matr. sess. 24.* & Pius V. in declaratione super eod. c. 3. in Bull. cap. 62. solus Papa dispensare potest.

41 Vigesimo † solus Papa in impedimento, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, de quo, *cap. quadam, cum sequ. 32. quæst. 7. & cor. tit. de eod. qui cogn. consang. uxor. su.* dispensare potest, & hæc affinitas in primo, & secundo tantum gradu contrahitur, quibus matrimonium contrahendum impedit, & contractum dirimit, in ulterioribus vero gradibus matrimonium postea contra-

ctum

Aut non dirimitur. concil. Trident. c. 4. de reform. matr. ead. sess. 24. & Pius V. in decl. de qua in Bull. Rom. c. 24.

42 Vigefimo primò † in impedimento cognationis spiritualis, quod oritur tantum cum patrino, & matrina de baptismo suscipientes, inter baptizatum ipsum, illiusque patrem, & matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, & baptizati- que patrem, & matrem, ut c. 2 ead. sess. 24. de reform. matr. & Pius V. in declarat. in eod. Bull. d. c. 24. solus Papa dispensare potest, & hæc conclusio, quod in prædictis impedimentis solus Papa dispensare possit, 43 quæ est verissima, † fallit adveniente casu cum infra scriptis circumstantiis.

Prima erit circumstantia, quod matrimonium jam sit contractum, & consummatum inter personas, quæ impedimentum ignorarent, quia, si scivissent impedimentum, spe dispensationis perpetuò carere debent. conc. Trid. cap. 5. de refor. matr. ead. sess. 24.

Secunda, quod impedimentum sit occultum.

Tertia quod si fieret divortium, verisimiliter scandalum oriri posset.

Quarta, quod contrahentes sint adeò pauperes, ut non possint mittere, vel ire Romam ad Summum Pontificem pro dispensatione obtinenda, quo casu posset Episcopus dispensare. Sot. in 4 sentent. distin. 37. qu. unic. artic. 2. Sylvest. in verb. dispensatio, §. 9. Armil. eod. vers. nu. 19. & Navarr. c. 22. num. 85.

44 Et contra concilium † generale, quando dispensandi subest legitima, & evidens causa, quod possint etiam Episcopi, & Legati dispensare, tenet Staphil. in tract. brev. numer. 21. quæ tamen opinio non est vera,

imò nec Episcopi, nec Legati possunt dispensare contra concilia generalia, ut tenet gloss. in c. cum dilectus, in ver. in astate, post med. de elect. gloss. 2. in c. penultim. in fin. de fil. presb. gloss. penult. in c. dilectus, il. 1. de preb. Card. Jacob. in tract. de conc. lib. 5. art. 20. nu. 3. & Navar. qui testatur dictas gloss. esse communiter receptas, in Manuali de orat. cap. 11. num. 24. & eandem conclusionem firmat. Abb. in cap. dilecto, nu. 5. de preb. sed solus Papa potest contra concilium generale dispensare: & quia quandoque dubitari contingit in impedimento graduum inæqualium pro † dispensatione impetranda, an sufficiat remotiorem gradum à stipite, vel simul sit necessarium propinquorem gradum, quo alter ex impeditis à stipite distat, exprimere, & quod remotiorem gradum sufficiat exprimere, tenet Covarr. de spons. par. 2. cap. 6. §. 10. numer. 12. quia dicta Bulla, de qua in Bull. Rom. cap. 23. licet declarat, remotioris gradus sufficere expressionem, mandat tamen super propinquiori gradu litteras declaratorias obtineri, quod perinde est, ac si statuisset unica expeditione proximiorum, & remotiorem gradum esse exprimendum, & ita à curia Romana mens Pontificis fuit interpretata per stylum, qui inolevit, ut ubi litteræ dispensationis, ac postea litteræ declaratoriæ super proximiori gradu in gradibus inæqualibus essent expediendæ, unica Bulla super remotiori gradu dispensatur, & proximior, qui tamen exprimitur, declaratur non obstare, & hunc stylum spatio viginti annorum, & ultra, quibus Romanam curiam secutus fui, inconculse semper servare vidi. Ita quod, ommissa expressione gradus proximioris ut sit quandoque per errorem, necessaria, sit re-

validatio cum litteris, perinde valere, & hæc in praxi sunt satis nota non solum in Urbe, sed ubique in foro Episcopali, & quod super proximiori gradu inæquali expedirentur litteræ declaratorix attestatur Philip Prob. in rub. de cognat. spiritu. in 6. quem citat. Covar. d. n. 12. in fin.

45 An autem, qui † propter impedimentum matrimonium sine dispensatione Apostolica contrahere non possunt, si post expeditionem, & datam supplicationis se carnaliter cognoscant, valeat dispensatio, & respondent aliqui, quod sic, quia, non dum confectis litteris, valet dispensatio sola supplicatione expedita, & a tempore datæ, & expeditæ supplicationis incipit currere gratia, per rext. in cap. si eo tempore, & sibi glossa in ver. cum tempore, de rescript. c. eum cui. de praben. ubique in 6. & c. eam se, cum gloss. in verb. data. ext. de rescript. & valet gratia, nullo superveniente novo impedimento, sed licet gratia incipiat currere, ac valeat à data supplicationis, quæ probet, & perficiat gratiam: Cassad. de pens. decis. 2. num. 10. tamen supplicatio est gratia informis ante confectioem litterarum, quæ non tribuit titulum perfectum. Rota. decis. 20. n. 5. de concess. prab. in nov. Ideo capientes possessionem beneficiorum vigore supplicationum, seu illorum 49 fructus, quos ex illis pro tempore percipiunt, non faciunt suos, quinimodò ad beneficia in eisdem transumptis, seu supplicationibus expressa, perpetuò efficiuntur, ipso facto inhabiles, & ad restitutionem fructuum ex illis perceptorum, in utroque foro tenentur, ut in constit. Paul. III. in Bull. Rom. cap. 5. vers. nec non, & Papa non dispensat, sed litterarum vi-

gore mandat Episcopo, seu vicario, illius conscientiam onerando, quod de supplicatis se diligenter informet, & si per informationem eandem repererit, quod preces veritati nitantur, super quo suam conscientiam onerat, tunc cum supplicantibus servata forma concilii Tridentini, quod impedimento non obstante matrimonium contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo post modum remanere licite valeant, ipsius Papæ auctoritate dispensat, † unde est mandatum de dispensando, quod non habet vim dispensationis. Rot. decis. 2. de fil. presb. num. 10. in nov. & ideo per carnis copulam post datam supplicationis, † & ante dispensationis executionem incestum committunt, cap. lex illa. vers. incestus, 36. q. 1. & Diaz. pract. crimin. cap. 78. in princip. & cum in præsentatione litterarum pro dispensatione illarum vigore ab Ordinario obtinenda, res non sit integra, & dubitetur, an Episcopus possit dispensare cum incestuoso, licet possit, ut per Io. And. in 6. at. si clerici; 8. de adulteris, quem sequuntur Abb. ante num. 11. & Felin. num. 7. de iud. tamen vigore dispensationis ab impedimento in dispensatione expresso tantum dispensat, non autem super non expressis, † & super incestu absolunt Episcopi etiam ex dispositione sacr. concil. Trid. ut cap. 6. de reform. sess. 24. sed non ad effectum validitatis dispensationis super non expressis.

Propterea regulariter † requiritur revalidatio per novam expeditionem, perinde valere, eum narrativa, quod oratores, vesana libidine victi, antequam litteræ dispensationis Ordinatio præsentarentur, se carnaliter cognoverunt, & dantur litteræ,

perin-

perit de valere, revalidatoriae cum absolute
tione ab incestu, & ita servat Dataria, &
Cancellaria, ac viget Romanae curiae sty-
lus, qui facit jus, & pro jure est servandus.
Rota. decis. 1. post. med. de fil. presb. in nov.
decis. 16. de consuet. & decis. 55. num. 2. 54.
de concess. prab. in antiq.

Vigesimalicundò † solus Papa super
51 quinque votis, nempe perpetuae continen-
tiae, religionis, peregrinationis in Hierusa-
lem, ad limina Apostolorum Petri, & Pau-
li, & ad S. Jacobum in Compostella, di-
spensare potest, ut per extra. & si dominici
gregis, 2. de poenit. & remiss. & Navar. in
man. cap. 12. num. 75. vers. 2. dicimus, &
aliis pluribus casibus, de quibus per Petr. à
Mon. de pot. Pont. sub rubr. de mo. resist. Pa.
num. 10. tom. 13.

52 Vigesimalitertio † solus Papa dispensare
potest à voto solemniper sacri ordinis su-
sceptionem emisso, aut per solemnem pro-
fessionem facto, glossa, final. in cap. cum ad
monasterium, & ibi Innoc. num. 4. & Abb.
num. 21. de statu monach. Paril. consil. 68.
num. 148. volum. 4. Covar. in cap. 2. nu-
10. & 11. de test. & Felin. in cap. si quan-
do, num. 5. de rescript. alii etiam casus di-
spensationis sunt specialiter Papae reserva-
ti, de quibus in cap. de voto. Ultra casum
praedictum dispensationis matrimonialis
potest Episcopus in pluribus casibus dispē-
sare. 57

53 Primò † in irregularibus omnibus, &
suspensionibus ex delicto occulto prove-
nientibus, excepta ea quae oritur ex homici-
cidio voluntario, & exceptis aliis deductis
ad forum contentiosum, qui, ut supra, sunt
Papae specialiter reservati, concil. Trident.
in cap. 6. de reform. sess. 24. & cum cle-
rico ante legitimam aetatem promoti,
postquam pervenerit ad legitimam aeta-

tem, poterit Episcopus dispensare, tam su-
per irregularitate, quam super suspensione,
ex delicto tamen occulto proveniente, ut
per sacram congregationem fuit decisum,
ut in decis. ult. super cap. 6. de reform. sess. 24.

Secundò † Episcopus potest illegitimos
dispensare ad minores ordines, & unum
simplex beneficium, c. 1. de fil. presb. in 6.
Gig. de pens. qu. 17. num. 1. & Feret.
conf. 185. num. 6.

Tertio, † licet regulariter unum bene-
ficio auctoritate ordinaria tantum uni
sit conferendum, tamen, si non sufficiat,
potest Episcopus dispensative secundum
conferre. conc. Trid. d. cap. 17. de reform.
ead. sess. 24. etiam quod sint sub eodem
tecto, dummodo sint difformia, nec ambo
personalem residentiam requirant, ut fuit
de mense Augusti 1700. à sacra congrega-
tione decisum, ut in decis. fin. super cap. 17.
de reform. sess. 24.

Quarto † potest Episcopus dispensare
super tribus denunciationibus ante cele-
brationem, & solemnizationem matri-
monii faciendis, ex dispensatione sacri
conc. quod inquit, nisi Ordinarius ipse
judicaverit, ut praedictae denunciations
remittantur, quod illius prudentiae, &
judicio sancta synodus reliquit, ut in cap.
1. circa med. de reform. matr. sess. 24.

Quinto † possunt Episcopi dispensare
ab omnibus votis, exceptis Papae specia-
liter reservatis, glossa in cap. si clerici, in
ver. minora, vers. alia est magis communis,
& ibi Innoc. de jud. glossa in cap. ex multa,
in verbo incumbit. de voto.

Sextò † potest Episcopus contra consti-
tutiones suas, ac synodalia, & alia ipsius de-
creta dispensare, quia potestas dispensan-
di commensuratur à potestate statuendi, &

potestatem imponendi, & in omnibus casibus, 61
 in quibus quis potest statuere, & punire,
 potest & dispensare. Borga. *de irregul. &*
dispensat. part. 3. de dispens. cont. gen. in fin.
 & Felin. *in §. de adulterio, num. 6. de jud.*
 & breviter perstringendo Episcopis † li-
 cet in omnibus casibus dispensare, illis ex-
 ceptis, in quibus Papa prohibuit, sibi spe-
 cialiter reservando, & 114. casus Papæ 62
 specialiter reseruos posuit Borga. *cod.*
tract. de irreg. par. 3. concl. 4. & par. 6.
qui cleric. vel nov. num. 8. cum seq. & Io.
 Dedeo posuit casus. 121. in quibus Epi-
 scopis est permittum dispensare, quem se-
 quitur Specul. *in rubr. quid sit irregulari-*
tas, & sub §. nunc de Episcoporum, ad quos
 lectorem remississe sufficiat.
 60 Prælati inferiori † Episcopo, qui habet
 jurisdictionem, quasi Episcopalem, & alii
 inferiores in aliquibus casibus possunt di-
 spensare, de quibus per Borga. & alios per
 ipsum citatos, *in d. tract. de irregulari. &*
dispens. sub rub. de dispens. cap. sed. vag. de
dispensat. & Abb. de dispens. per ingress. re-
lig. par. 3. & Felin. in d. §. de adulterio, n.
11. de jud. & hæc, quo ad dispensationes,
 quæ auctoritate ordinaria fieri possunt.

Auctoritate delegata, dispensant † I. q.
 gati de latere, Nuncii, & alii, quibus per
 delegationes conceditur facultas dispen-
 sandi, qui fines delegationis excedere non
 possunt, *l. diligenter. ff. mand. l. si procura-*
tori. C. de procur. cap. cum dilecta, de re-
scripte. cap. nisi specialis, ext. de offic. leg. &
cap. 1. de offic. leg. in 6.

Dispensationis effectus † primus est, ut
 digne recipiantur sacramenta ecclesiastica,
 & beneficia, cum nullus in mortali pecca-
 to regulariter debeat promoveri, nisi per-
 acta pœnitentia, *cap. multi. 30. dist. cap.*
illud, 50. dist. & cap. audi. 11. q. 3.

Secundus dispensationis effectus est, ut
 iam promotus, qui peccavit mortaliter,
 cum suum officium exequi nequeat, quia
 est suspensus, post dispensationem officium
 suum licite exequi possit.

Tertius, quod beneficium, quod aliis
 licite obtineri non potest, per dispensatio-
 nem licite retineatur.

Quartus effectus est, ut super crimine,
 de quo quis fuit dispensatus, accusari non
 possit, ut per Host. *in sum. de dispensat. §.*
quis sit effectus, usque in finem.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

Cap. IX.

S V M M A R I V M.

1 **M**atrimonium est duplex: spiritua-
 le, & carnale.
 2 Matrimonium in Paradiso à Deo fuit insti-
 tutum.

3 Matrimonium duabus ex causis principa-
 liter contrahitur.
 4 Sacramentum triplex in matrimonio car-
 nali copula consummato designatur.

5 Ma-